મુલાકાતઃ સોનલ દરજી

સમાજને કંઇક આપવું છેઃ બીના હાંડા

માનવી એક જટિલ જીવ છે તેથી જ વ્યક્તિનાં વર્તન-વ્યવહારને સમજવું ઘણું અઘરું હોય છે. તેમાંય એક નહિ અનેક વ્યક્તિઓને સમજ્યા પછી તેની પ્રગતિ, વિકાસ, સ્વપ્નો આ બધું ફળીભૂત કરવા એક મેન્ટરની જરૂર પડે!! મેન્ટરની આ વ્યાખ્યામાં બીનાબેન હાંડા ખરેખરા સાચાં ઊતરે તેવા મહિલા વિશેષ છે. કરિયરની શરૂઆતથી જ હ્યુમન રિસોર્સ જેવાં ક્ષેત્રથી કરીને બિઝનેસમાં જોડાયાં બાદ પણ આ જ ક્ષેત્ર સાથે સંકળાયેલાં રહ્યાં અને હાલમાં જીવનની ૬૦ વસંત વીતાવી ચૂકેલા બીનાબેન પોએસિસ થકી શિક્ષણ અને તેમાંય બાળઘડતરમાં એક નવું આયામ સર કરી રહ્યાં છે. અહીં 'સખી'ના રીડર્સ સાથે તેમની 'લાઇફ ઓફ જર્ની'ને વાગોળી રહ્યાં છે.

મસ્તીભર્યાં બાળપણનો અનુભવ નથી કર્યો

બાળપણનાં દિવસો યાદ કરું ત્યારે સ્કુલની યાદો ખાસ આવે. શાળાજીવનનાં એ સમયકાળમાં ઘણું શીખી અને વધુ મેળવવાનાં સ્વપ્નો સેવી મોટેરાંઓ પાસેથી આગળ વધવાની પ્રેરણા મેળવી. દસમા ધોરણમાં હતી ત્યારે સી.એન. વિદ્યાલયમાં મહામંત્રીની ચૂટણી હતી. મિત્રોએ ચૂંટણીમાં ઊભા રહેવા કહ્યું અને હું ચૂંટણીમાં ઊભી રહી. પ્રચાર કાર્યમાં પણ જોડાઈ અને અંતે મહામંત્રી તરીકે ચૂંટાઈ. મહામંત્રી બન્યા બાદ પ્રિન્સીપાલ ઝીણાભાઈ દેસાઈને મળવા ગઈ, તે સમયે તેમણે કહેલાં પ્રેરણાદાયક શબ્દો આજે પણ યાદ છે. તેમની પાસે લિડરશીપ, સાહિત્યની વાતો ઘણી થતી. આ બે વર્ષ દરમિયાન ઘણું શીખવા મળ્યું.

ઝીણાભાઈના પત્ની વિજયાબેન પાસેથી પણ ઘણું શીખવા મળ્યું. તેમનામાં રહેલો માણસાઈનો ગુણ મને સ્પર્શી ગયો. મારી માતા પુષ્પાબેન કોઠારી તે જમાનામાં ૭મુ ધોરણ પાસ હતાં પણ પ્રેરણા, ધીરજ, ખંત, સમજ, સુલેહ આ બધું એમનાંમાં ઘણું હતું. પરિવારનાં બધા જ સભ્યો તેમની પાસે અવારનવાર સુખ-દુઃખની વાતો કરવા આવતા તે બધાની વાત શાંતિથી સાંભળે અને સાચી સલાહ આપે. શાળામાં મહામંત્રી તરીકે બે વર્ષમાં ઘણું શીખવા મળ્યું. પ્રાર્થનાસભામાં પણ સારું એવું કામ કર્યું.

ઘરની વાત કરું તો મેં ઘરમાં મસ્તીભર્યા બાળપણનો અનુભવ નથી કર્યો. કારણ કે અમારા ભાઈ-બહેનો વચ્ચે ઉંમરમાં ઘણો તફાવત હતો. હું મોટાભાઈ તરૂણ કોઠારી અને બહેન ગીતા કોઠારી કરતા ઘણી નાની, તેઓ મારાથી ઘણાં મોટા તેથી તેમની સાથે ક્યારેય મસ્તી કરી નથી.

અમારી ફ્રેન્ડશિપ પહેલાં થોટ લેવલ પર થઇ!

એમ.બી.એ. કર્યા પછી હું એક કંપનીમાં એચ.આર. ડિપાર્ટમેન્ટમાં જોડાઈ, સુશીલ અને મારી મુલાકાત અહીં થઈ. અમારી મુલાકાત ઓફિશિયલ કામનાં કારણે થઈ. મને તેમનાં પોઈન્ટ ઓફ વ્યૂ, થિન્કિંગ, ડિસ્કશન પેટર્ન આ બધું જ મને ઘણું સ્પર્શી ગયું. પહેલાં તો અમારી વચ્ચે મિત્રતા બંધાઈ. ત્યારબાદ લગ્ન માટે વાત આગળ વધી. આમ જોતાં અમારા સંબંધો વૈચારિક લેવલ પર બંધાયા. અને આ સંબંધ આગળ વધીને ૧૯૭૭માં લગ્નમાં પરિણમ્યા.

મે અને સુશીલે ઘણા વર્ષ સાથે કામકર્યું. બિઝનેસમાં પણ અમે એકબીજાને ઘણો રિસ્પેક્ટ આપીએ છીએ. ઘણી વખત વિચારો જુદાં પડતાં હોય પરંતુ ઓર્ગેનાઈઝેશન માટે જે સારું હોય તે કરીએ. તેમાં કોણ જીત્યું ને કોણ હાર્યું તે મહત્વનું નથી હોતું. અમારા બંનેનાં સ્વભાવ ઘણાં શાંત છે.

સુશીલ પંજાબી અને હું ગુજરાતી અમારા લગ્ન ગુજરાતી પરંપરા મુજબ થયાં હતાં. મારા સાસુ (રાજકુમારી હાંડા) સસરા (બલદેવરાજ હાંડા) પાકિસ્તાનથી અહીં આવીને વસ્યા હતા એટલે તેમનું લગ્ન પછીનું મોટાભાગનું જીવન અહીં પસાર થયું અને અહીં ટેક્સટાઈલનાં બિઝનેસ સાથે સંકળાયેલા તેથી અડધા ગુજરાતી બની ગયાં હતાં.લગ્નવિધિ ગુજરાતી રીત-રિવાજ મુજબ થઈ હતી. લગ્ન પણ પંજાબી સમયનાં બદલે ગુજરાતી સમય મુજબ થયેલાં.

મિત્રતા બંધાતા મને લાગ્યું કે સુશીલ લાઇફ પાર્ટનર માટે યોગ્ય છે. સુશીલે બાળપણથ જ એન્ટરપ્રિન્યર બનવાનું નક્કી કર્યું હતું. તે સપનાં જુએ અને તેને પૂરી કરવા માટે પૂરતી મહેનત પણ કરતાં. મને આ બધાનું આકર્ષણ થયું.

એક ફેમિલી અને છ એમ.બી.એ.

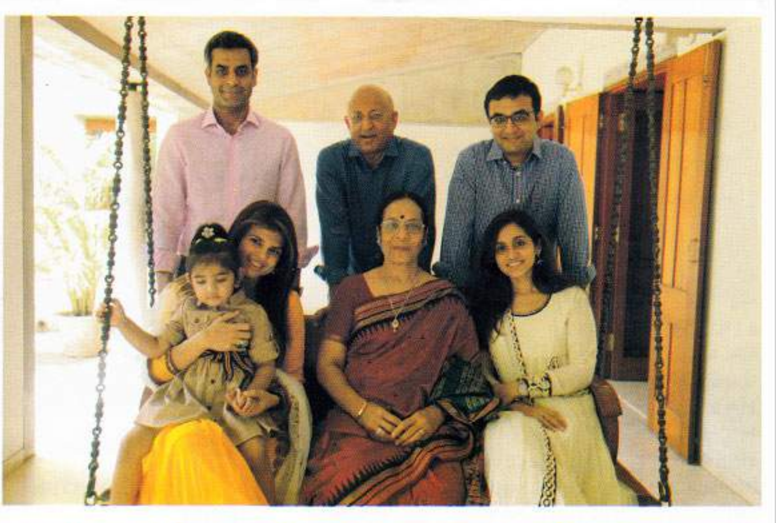

હાંડા ફેમિલી એક એવું ફેમિલી છે જેમાં એક-બે નહિં છ છ સભ્યો એમ.બી.એ. છે. આ અંગે બીના હાંડાએ જણાવ્યું હતું કે, સુશીલ અને હું બંને એમ.બી.એ. છીએ અને અમારા પુત્રો અર્જુન અને આદિત્ય તેમજ તેમની પત્નીઓ ક્રિષ્ના અને રેનિતા એમ.બી.એ. છે. અમારા ઘરમાં એક નહિ છ સભ્યો એમ.બી.એ છે. પરંતુ કામના ક્ષેત્રો અલગ - અલગ છે. શિક્ષણનું મહત્વ અમારા પરિવારમાં પહેલેથી જ છે. મારા પિતા (કાંતિલાલ કોઠારી)એ તેમનાં સમયમાં સ્કોલરશિપ લઇને પૂનામાંથી ઇલેક્ટ્રીકલ એન્જિનિયરિંગ કર્યું હતું. મારા સસરા કાયદાના શિક્ષણમાં ગોલ્ડમેડલ મેળવી ચૂક્યાં છે જ્યારે સાસુએ અર્થશાસ્ત્રમાં ગ્રેજ્યુએશન કરેલું છે. આમશિક્ષણનું મહત્વ પહેલેથી જ રહ્યું છે.

પોએસિસઃબાળઘડતર તરફ એક કદમ

પોએસિસ અચિવમેન્ટ ફાઉન્ડેશનની શરૂઆત આજથી આઠ વર્ષ પહેલાં થઈ હતી. બાળઘડતરમાં લાઈફ સ્કિલ, જીવનનાં અનુભવો અને માનવીય જીવનને લગતી દરેક બાબતોને સાંકળીને પ્રોગ્રામ્સ તૈયાર કરી શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. નો ટેક્સટ બુક, નો ટેસ્ટ, નો બેગ, નો સિલેબસનાં કનસેપ્ટથી તેમને શિખવવામાં આવે છે. તેમજ ફ્રેન્કલિન ડી.રુઝવેલ્ટનાં સૂત્રને અનુસરવામાં આવે છે. આ પ્રોગ્રામખાસ કરીને ૮ થી ૧૪ વર્ષનાં વિદ્યાર્થીઓ માટે કરીએ છીએ.

આ એજ ગ્રુપ પસંદ કરાવનું કારણ એ છે કે આ ઉંમરે બાળકમાં સેલ્ફ કનસેપ્ટ વિકસાવવાની શરૂઆત થાય છે અને તે વધુ મજબૂત બનવા તરફ ગતિ કરતો હોય છે. અહીં બાળકોને એવાં અનુભવ કરાવીએ છીએ જેથી તેઓ તેમનાં વર્તન અને કાર્યને વધુ સારી રીતે કરી શકે અને જો તેમાં ભૂલ હોય તો સુધારી શકે. લાઈફ સ્કિલ્સનાં પ્રોગ્રામ્સ એ રીતે ડિઝાઈન કરવામાં આવે છે કે આખાં વર્ષ દરમિયાન ચાર પ્રોગ્રામ થાય અને બાળકોને ૧૬ મેમ્બર્સનાં ગ્રુપમાં શિખવવામાં આવે કારણ કે નાનું ગ્રુપ રાખવાથી શિક્ષણ અસરકારક બને છે. આ ચાર પ્રોગ્રામ કરવામાં આવે છે.

આટલા વર્ષો સુધી બિઝનેસમાં રહ્યાં બાદ બાળઘડતર અને શિક્ષણમાં કંઈક અલગ કરવા માટે થઈને પોએસિસની શરૂઆત કરી. આ પાછળનું કારણ એ છે કે બાળપણથી મને હ્યુમન બિહેવિયરને જાણવાનો સમજવાનો અને તેમને આગળ વધતાં જોવામાં રસ હતો તેથી બિઝનેસમાં પણ એચ.આર. ડિપાર્ટમેન્ટનું કામ હું સહર્ષ સ્વીકારું છું. હ્યુમન રિસોર્સમાં આટલો રસ જાણવાનું એક કારણ બાળપણમાં બનેલી ઘટના પણ છે, હું જ્યારે સાતમા ધોરણમાં હતી ત્યારે મારા પિતાનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો.

આ સમયે મારા બાળમનમાં ઘણાં પ્રશ્નો અને ઘણી મૂંઝવણ હતી. આ બનાવ અને તેને સંલગ્ન વિચારોએ મારો આ વિષયમાં રસ કેળવ્યો.

હ્યુમન રિસોર્સનાં ક્ષેત્રે ઘણાં વર્ષોથી સંકળાયેલ છું

આઈઆઈએમઅમદાવાદમાંથી હ્યુમન રિસોર્સ અને માર્કેટિંગ ક્ષેત્રે એમ.બી.એ. કર્યા બાદ એક ઈન્ડો -અમેરિકન ફાર્મા કંપાનીના એચ.આર. ડિપાર્ટમેન્ટમાં જોડાઈ. અહીં છ વર્ષ કામકર્યું. ૧૯૭૯માં અર્જુનનો જન્મથતાં ફ્રીલાન્સિંગ કામશરૂ કર્યું. ૧૯૮૯ મેનેજમેન્ટ કન્સલ્ટન્સીનો બિઝનેસ શરૂ કર્યો જેને ૧૯૯૧માં એચ.આર. એમમાં શિફ્ટ કર્યો. ક્લેરિસ લાઈફ સાયન્સનો બિઝનેસમાં પણ એચ.આર. ડિપાર્ટમેન્ટનું કામમેં સંભાળ્યું. એટલે ઘણાં વર્ષો આ ક્ષેત્રમાં કામકર્યું અને હજુ પણ આ જ ક્ષેત્રણાં વધુ કામકરવાની ઈચ્છા છે. એક એચ.આર. તરીકે હું વર્કસનાં ઈન્ટરનલ પાર્ટ પર વધુ ભાર આપું છું.

ઓર્ગેનાઈઝેશન અને કંપની બંનેની પ્રગતિ મહત્વની છે. અમે ઓફિસ કર્મચારીને વર્કસ કરતાં એક વ્યક્તિ તરીકે વધુ મૂલવીએ છીએ.

કવાઇટ ફ્રસ્ટ ઝોન

● તમારી હોબિઝ શું?

મારો મોટાભાગનો સમય કામમાં જાય છે. તેથી સમય મળે ત્યારે પરિવારનાં સભ્યો સાથે બેસું. વાતો કરું અને મારી ગ્રાન્ડ ડોટરની સાથે સમય ગાળું. મને વાંચવાનું ખૂબ ગમે છે. બાળપણથી જ મને વાંચવાનો ઘણો શોખ રહ્યો છે. કારણ કે બાળપણમાં મિત્રો ઓછા હતાં. તેથી સમય મળ્યે સારા પુસ્તકો, ગમતાં પુસ્તકો વાંચું છું.

● તમારું મનગમતું પુસ્તક અને લેખક કયા?

ઓગમેન્ડિગોની ''ધ ગ્રેટેસ્ટ સેલ્સમેન ઈન ધ વર્લ્ડ'' જેની અસર મારા પર વધુ પડી છે. મારી પહેલી નોકરીનાં બોસે મને આ પુસ્તક વાંચવા આપ્યું હતું. એક એચ.આર. તરીકે આ પુસ્તક ઘણું ગમ્યું. બાકી અંગ્રેજી, હિન્દી અને ગુજરાતીમાં આવતાં વિવિધ મેગેઝિન વાંચવા ગમે. જ્યારે ઈન્ટરનેશનલ ટુર પર જવાનું થાય ત્યારે નોવેલ વાંચવી ગમે.

● રજાઓ ગાળવા માટેનું ફેવરિટ ડેસ્ટિનેશન કયુ?

મારી પ્રથમ ઈન્ટરનેશનલ ટુર સ્વિત્ઝરલેન્ડની હતી તેથી સ્વિત્ઝરલેન્ડ મને ગમે છે તેમજ જાપાનની સંસ્કૃતિ અને રીત-રિવાજ મને ઘણાં સ્પર્શી ગયાં છે. સ્વિત્ઝરલેન્ડની નેચરલ બ્યુટી મને ઘણી ગમે છે.

● તમારા જીવનમાં રોલ મોડેલની ભૂમિકા કોણે ભજવી?

મારા માતા (પુષ્પાબેન કોઠારી) ટીચર્સ, પ્રોફેસર્સ આમજીવનનાં તબક્કે આવેલાં બાધાં જ આઈ.આઈ.એમ.ના પ્રો.શ્રીનિવાસે ટ્રેનર બનવા માટે ઘણી પ્રેરણા આપી. તો ક્લેરિસમાં હતી ત્યારે પ્રો.રઘુઅનંત નારાયણે મેન્ટર તરીકેની ભૂમિકા ભજવી.

● સકસેસ મંત્ર

- તમારી જાતમાં વિશ્વાસ કરો, તમારું સારું પર્ફોમન્સ આપવા માટે ઘણી મહેનત કરો, તેમજ સ્વ, સમાજ અને સંસ્થા માટે બને તેટલો ફાળો આપતા રહો.

● તમારો ફ્યુચર પ્લાન શું ?

સમાજને ઘણું બધું આપવાની ઈચ્છા છે.